

"על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו"

סגולה נפלאה של השל"ה הקדוש לומר לפני ואחרי כל פעולה שהיא בעזרת ה'

וצאנך ירביון וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים, ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל".

ואם היצר רואה שלא הצליח להשכיח מן האדם בתחילת דרכו, שכל מה שהוא הולך לעשות הוא רק בעזרת השם ולא בכוחו ובחכמתו, כי אז אחרי שסיים את דרכו וחזר לביתו בהצלחה גדולה, הוא שוב מנסה להכניס בו מחשבת פיגול - ראה נא ראה כמה הצלחת בדרכך בחכמתך ובכוחך בבחינת: "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה".

ויש לומר כי זהו שאנו מתפללים בתפלת ערבית (ברכת השכיבו): "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו", הוא השטן שעומד כנגדנו לפני כל פעולה ולפני כל יציאה לדרכך, ואם הוא רואה שלא הצליח הוא ממשיך לעמוד כנגדנו אחרי הפעולה ובגמר הדרך, ועל זה אנו מתפללים: "ובצל כנפיך תסתירנו", שנזכור תמיד בתחילה ובסוף, "כי אל שומרנו ומצילנו אתה", שאין לנו שום דרך להצליח רק בעזרת השם.

לכן ראוי לו לאדם לגלות בפה מלא הן בתחילת דרכו והן בסוף דרכו כדברי השל"ה הקדוש: "הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה, וכשבא למקום החניה אז יחזור ויתן שבח ויאמר, הנה בעזרת השם יתברך באתי הנה, ובדעתי ליסע לזמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה", ובכך מובטח לו שינצל מהיצר של: "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה".

נמצא כי על ידי הנהגה קדושה זו מקיים האדם בכל דור ודור, אפילו בזמן שאין המשכן קיים את הציווי האלקי: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", ובזכות זה נזכה שישרה הקב"ה את

שהכל היה על פי ה'. וראוי להתבונן איך שייך פסוקים אלו גם בימינו אלו כשאין לנו משכן, שהרי כלל גדול הוא כי התורה היא נצחית וכל מה שנאמר בה שייכים בכל דור ודור.

על כל פעולה יאמר: אם ירצה השם או בעזרת השם

פתח דברינו יאיר לבאר ענין זה על פי יסוד נפלא ממשנתו הטהורה של השל"ה הקדוש (פרשתנו בדרך חיים תוכחת מוסר), שמגלה לנו שיש בפסוקים הללו לקח נשגב וקדוש לכל אחד מישראל בכל ימי חייו, לומר תמיד לפני ואחרי כל פעולה שהוא עושה הכל בעזרת השם, והנה הם הדברים בלשון קדשו:

"על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו (במדבר ט, יח), ואחר כך כתיב (שם ט כ), על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו. יש רמז מוסר בכאן, על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה, יאמר אם ירצה השם או בעזרת השם. למשל בלכתו בדרך יאמר, הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה, וכשבא למקום החניה אז יחזור ויתן שבח ויאמר, הנה בעזרת השם יתברך באתי הנה, ובדעתי ליסע לזמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה, נמצא שם שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו".

והביאור בזה בדרך עבודה השווה לכל נפש, כי כאשר אדם יוצא לדרכו לעסוק בפרנסתו או בכל מה שהוא צריך, מיד מתייצב היצר הרע בדרכו, להשכיח ממנו שכל מה שהוא עושה וכל מה שעשה הוא רק בעזרת השם, כדי להכניס בו מחשבת פיגול של: "כוחי ועוצם ידי", כמו שמזהיר אותנו הכתוב על כך בפרשת עקב (דברים ח יא):

"השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך, פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת, ובקרך

בפרשתנו פרשת בהעלותך ברצוננו לייחד את מחשבתנו לתשעה פסוקים מיוחדים המופיעים באמצע הפרשה, פסוקים המדברים על השראת השכינה בענן על המשכן יומם ולילה, על הסתלקות הענן מעל המשכן בשעה שהגיע הזמן למסעם של ישראל, ועל חנייתם במקום אשר ישכון שם הענן. אך לפני שנביא את הפסוקים ראוי שנשים לב לשלש מילים "על פי ה'" החוזרות בהם שוב ושוב, והנה הם הפסוקים מלה במלה (במדבר ט טו):

"וביום הקים את המשכן כסה הענן את המשכן לאהל העדות, ובערב יהיה על המשכן כמראה אש עד בוקר, כן יהיה תמיד הענן יכסנו ומראה אש לילה, ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל, ובמקום אשר ישכון שם הענן שם יחנו בני ישראל, על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו, כל ימי אשר ישכון הענן על המשכן יחנו, ובהאריך הענן על המשכן ימים רבים ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו.

ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על המשכן על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, ויש אשר יהיה הענן מערב עד בוקר ונעלה הענן בבוקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו, או יומים או חודש או ימים בהאריך הענן על המשכן לשכון עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו ובהעלותו יסעו, על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד משה".

כאשר נתבונן נראה כי בפסוקים הללו נזכרו שבע פעמים שכל מסע וחניה היו "על פי ה'", זאת ועוד שבתחילה מדגיש הכתוב שהנסיעה והחנייה היו על פי ה': "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו", ואחר כך מדגיש הכתוב פעמיים להיפך שהחנייה והנסיעה היו על פי ה': "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו", כל זה כדי לחזק את הקשר בין המסע לחניה ובין החניה למסע

לקח נשגב של השל"ה הקדוש: "על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה, יאמר אם ירצה השם או בעזרת השם"

"בלכתו בדרך יאמר, הנני נוסע בעזרת השי"ת..."

וכשבא למקום החניה אז יחזור ויתן שבח... ככה בכל פעולותיו"

מאור ושמש: "שמעתי מגדולי רבותי, כי בנסוע הצדיק ממקום למקום, אזי השם הוי"ה ב"ה הולך לפניו לתור לו דרך הנכון"

"ולהיכן השם הוי"ה הולך שם ילך הצדיק,

אף שהצדיק אינו יודע באיזה דרך ילך, לבו נכון ובטוח לילך אחרי הוי"ה"

אחריו: "בו ירוץ צדיק ונשגב", ואם אין השם הוי"ה מאיר שם מזה הוא יודע שאסור לו ללכת בדרך זו עכדה"ק.

ויש לומר כי זהו שאומר דוד המלך (תהלים טז ח): "שויתי ה' לנגדי תמיד", שבכל מקום אשר הלך צייר לפניו את השם הוי"ה ברוך הוא, כדי לבחון אם הוא מאיר ילך בדרך ההוא, ואם איננו מאיר כי אז לא ילך, והרי זה ממש בבחינת: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", כי כל הליכתם הוא רק בשם הוי"ה המנחה אותם אם ללכת בדרך או לא.

והן אמת כי בעוונותינו הרבים אנו רחוקים ממדרגה גדולה זו של הצדיק, ללכת רק במקום שאנו רואים את השם הוי"ה מאיר לפנינו, אבל ברור שמוטלת עלינו החובה לפחות לקיים את דברי השל"ה הקדוש פשוטו כמשמעו, להביע את אמונתנו הפנימית שבכל מקום שאנו הולכים ואחר כך חונים הרי זה רק בעזרת ה', אלא שהצדיקים זוכים בזכות אמונתם וקדושתם לראות בפועל את השם הוי"ה המאיר את דרכם.

"אתה ידעת שבת יקומי"

ומה נוראים הם דברי כ"ק מרן אדמו"ר רבי יהושע מבעלזא זי"ע אשר דיבר בקדשו לפרש מאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קלט ב): "אתה ידעת שבת יקומי". כי זהו יסוד מוסד בלב כל ישראל בגודל אמונתם בה' אשר: "מלוא כל הארץ כבודו", "לית אתר פנוי מינייה", אם כן איך יכול אדם לקום או לשבת במקום שמלך מלכי המלכים נמצא שם, הרי זה כאילו אדם נכנס להיכל המלך בלי רשות.

דרכו שהוא הולך בדרכו בעזרת השם, ואחת בסיום דרכו שהוא הולך לנוח בעזרת השם בבחינת: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", ועל ידי זה הוא מעורר את ב' שמות הוי"ה שהם השורש של י"ג מדות של רחמים, ובכך מובטח לו שישמור עליו הקב"ה בכל דרכיו בי"ג מדות של רחמים, שלא יוכל השטן לעורר עליו את הדין.

הצדיק הולך רק במקום שמאיר לו השם הוי"ה

נפלא לצרף בזה מה שכתב ב"מאור ושמש" (פרשת ויצא ד"ה ויפגע במקום): "שמעתי מגדולי רבותי, כי בנסוע הצדיק ממקום למקום, אזי השם הוי"ה ברוך הוא הולך לפניו לתור לו דרך הנכון, ולהיכן השם הוי"ה הולך שם ילך הצדיק, אף שהצדיק אינו יודע באיזה דרך ילך, לבו נכון ובטוח לילך אחרי הוי"ה ברוך הוא".

בספר "מקוה ישראל" (דף סה) מביא בשם הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע אשר דיבר בקדשו לפרש הפסוק (משלי יח י): "מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב". כי הדרך היא בעיר גדולה שבאים אליה הרבה אנשים, ויש חשש שיתעה בדרכם ולא ידעו איך להגיע אל העיר, בונים בעיר מגדול עוז בגובה רב, כדי שהבאים יראו את המגדל ממרחקים וילכו לקראתו עד שיגיעו למחוז חפצם אל העיר.

כך יש לצדיק מגדול עוז בכל עבר ופנה שהולך לבל יהיה נבון, ומה הוא המגדל שלו: "מגדול עוז שם ה'", שמצייר במחשבתו תמיד את השם הוי"ה לנגד עיניו, אם הוא רואה שהשם מאיר כנגד עיניו מזה הוא יודע ללכת

ענן הכבוד, שהיא השכינה הקדושה על ביתו של כל אחד מישראל שהוא בבחינת משכן, כמבואר בגמרא (סוטה יז): "דרש רבי עקיבא, איש ואשה זכו שכינה ביניהן".

ב' פעמים ה' ה' שקדמו לי"ג מדות של רחמים

חשבתי דרכי לבאר בזה מה שביקש משה רבינו מהקב"ה בפרשת כי תשא מיד אחרי חטא העגל (שמות לג יג): "ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכיך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה, ויאמר פני ילכו והניחותי לך". ואז הודיע לו הקב"ה את כל הי"ג מדות של רחמים (שם לד ו): "ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת, נוצר חסד לאלפים נושא עון ופושע וחסאה ונקה" וגו'.

ויש לומר הביאור בזה כי משה רבינו שאל מהקב"ה: "הודיעני נא את דרכיך", איך מסוגל אדם להפוך את כל הדרכים שהוא הולך בהם בעולם הזה שיהיו "דרכיך", שידע נאמנה כי אתה הוא זה שמסייע לו להצליח בהם, ולא יפול ברשת היצר של עבודה זרה שמכניס בו מחשבה של: "כוחי ועוצם ידי". על כך השיב לו הקב"ה: "ויאמר פני ילכו והניחותי לך", שיזכור איש ישראל בכל מקום שהוא הולך כי "פני ילכו" - אני הוא שהולך לפניו ולאחריו בבחינת: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", כי רק אז "הניחותי לך", אנחה אותך בדרך שתצליח בכל אשר תפנה.

וכאשר יתנהג האדם בכל דרכיו להזכיר את שם השם, הן בתחילת דרכו והן בסוף דרכו שהכל הוא רק בעזרת השם בבחינת: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", כי אז יזכה שיתנהג עמו הקב"ה בכל מקום שהוא הולך בי"ג מדות של רחמים. והביאור בזה על פי מה שמצינו כמה שיטות בראשונים איך לחשב את י"ג מדות של רחמים, והכריע רבינו האריז"ל (ע"ח שער יג פרק יא) כי שני שמות ה' ה' שנזכרו בתחילת י"ג מדות של רחמים, הם בבחינת יסוד ושורש לי"ג מדות של רחמים, ואחר כך מתחיל סדר י"ג מדות של רחמים: א"ל, רחום, וחנון, ארך אפים, ורב חסד, ואמת וגו'.

ולפי האמור יש לומר הביאור בזה, כי שני שמות הוי"ה שקדמו לי"ג מדות של רחמים, הם רמז על עבודתו בקודש של איש ישראל להזכיר ב' פעמים את שם ה', אחת בתחילת

שרשה משם אלקים לכן הטב"ע בגימטריא אלהי"ם, ואילו הנהגה שלמעלה מן הטבע שרשה משם הוי"ה המהוה כל היות. על פי הקדמה זו מבאר בעל העקידה (פרשת בראשית סוף שער ג) מה שפירש רש"י (בראשית א א): "בראשית ברא אלקים, ולא אמר ברא ה', שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

וביאור הענין הוא, כי הנהגת הטב"ע ששרשה משם אלקים היא בבחינת מדת הדין, כי הטבע עצמו אינו מרחם אלא האש שורף והמים טובע, אך ההשגחה שלמעלה מן הטבע ששורשה משם הוי"ה המהוה כל היות היא בבחינת מדת הרחמים, שכן שם הוי"ה ב"ה משגיח ומשנה או מסבב את הטבע תמיד לפי צרכי בני ישראל.

וזהו הפירוש: "שבתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין", לברוא את העולם על פי הנהגת הטב"ע ששרשה משם אלקים מדת הדין: "וראה שאין העולם מתקיים", מחמת תוקף הדין: "והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין", שהנהגת הטב"ע בבחינת אלקים תקבל המתקה על ידי שם הוי"ה מדת הרחמים למעלה מן הטבע.

לפי זה נשכיל להבין כוונת הרה"ק מראפשיץ זי"ע, כי הן אמת שהקב"ה ברא אותנו בעולם העשיה "עולם המעשה", שכל אדם צריך לעשות כל מיני פעולות בדרך הטבע כדי להתקיים ולהתפרנס, אך כיון שהנהגת הטבע שורשה משם אלקים מדת הדין, נמצא כי כאשר עוסק האדם רק בפעולות טבעיות הוא מעורר על עצמו מדת הדין משם אלקים. לכן עצה היעוצה כי בעת העסק בפעולות טבעיות, יתעורר במחשבתו להאמין אמונה שלימה בשם הוי"ה שלמעלה מן הטבע המהוה כל היות ומשגיח על הטבע, ועל ידי זה יתמתקו דיני אלקים על ידי השם הוי"ה מדת הרחמים.

המקובל האלקי

מהרצ"ה מזידישטוב זי"ע

רעיון קדוש זה יש ללמוד גם מדברי המקובל האלקי רבי צבי הירש מזידישטוב זי"ע בספרו "סור מרע ועשה טוב" (בסוף הספר

ב' פעמים השם הוי"ה שקדמו ליי"ג מדות של רחמים, ללמדנו שצריך לכוון את השם לפני ואחרי כל פעולה

זרע קודש: כאשר אדם עוסק בפעולת הטב"ע בגימטריא אלהי"ם, הוא עלול לעורר מדת הדין משם אלקים

העצה על כך לחבר עם עניני הטב"ע הבטחון בשם הוי"ה המהוה כל היות ועל ידי זה הוא ממתיק כל הדינים

תכלית קריאת שמע של שחרית וערבית,

לייחד את השם הוי"ה עם שם אלקים לפני ואחרי יציאתו לעבודתו

הן לפניו והן לאחריה שכל מה שהוא הולך לעשות וכל מה שכבר עשה הכל הוא רק בעזרת השם, הרי לא רק שינצל בכך מהיצר הרע של: "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", אלא זאת ועוד שהוא מקיים בכך: "שויתי ה' לנגדי תמיד", שבכל דרכי הליכתו ופעולתו יזכור כלשון הרמ"א: "שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלוא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו", ועל ידי זה יתקיים אצלו גם המשך דברי הרמ"א: מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השם יתברך ובושתו ממנו תמיד".

הנהגת הטב"ע בגימטריא אלהי"ם

יש להרחיב הביאור בענין הצורך לומר לפני ואחרי כל פעולה, וכן לפני ואחרי היציאה לדרך, שהוא הולך וחונה בעזרת ה' בבחינת: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", על פי מה שכתב ב"זרע קודש" (פרשת חקת) יסוד גדול בענין הסכנה לעסוק בפעולות הטבע, שעלול לעורר עליו את הדין משם אלקים, ואי אפשר להמתיקו רק על ידי הבטחון בה', וזה לשון קדשו:

"פעולת המתקת הדינים הוא על ידי שלא יאמין בדרך הטבע כלל, כי אלהי"ם גימטריא הטב"ע, וצריך להאמין בלמעלה מהטבע בחינת ה' ניסי, להאמין בהשגחתו הנפלאה שלא על פי הטבע... אבל כשח"ו אינו מאמין כן ונופל בדרך הטבע אל השכל, אדם שמשגיג רק הטבע אז ח"ו דינים מתגברים עליו משם אלהי"ם שגימטריא הטב"ע".

ביאור דבריו הקדושים, על פי מה שכתבו הקדמונים ומקור הדבר ב"פרדס רמונים" להרמ"ק (שער יז פרק ד), כי הנהגת הטבע

ובהכרח שהאדם יבקש רשות בכל עת שרוצה לשבת או לעמוד, ויאמר: רבונו של עולם, הנני רוצה לשבת כעת, הנני רוצה לעמוד וכדומה, ובאם לאו הרי זה כאלו דוחק רגלי השכינה כביכול. וזהו שאמר דוד המלך: "אתה ידעת שבת וקומי", שהרי לא ישבתי ולא עמדתי ממקומי בלי נטילת רשות מהקב"ה.

לפי האמור יש לקשר רעיון נשגב זה עם דברי השל"ה הקדוש, כי תמיד לפני שיוצא לדרך ואחרי שסיים את דרכו יאמר שהכל בעזרת ה', הנה כי כן זהו שאמר דוד המלך להקב"ה: "אתה ידעת שבת וקומי", שהרי לא קמתי ולא ישבתי בלי שביקשתי ממך רשות בבחינת: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו".

יש להוסיף לפי מה שביאר הפוסק הגדול הרמ"א בהלכה הראשונה שהזכיר בשלחן ערוך (או"ח סימן א סעיף א) בשם הרמב"ם ב"מורה נבוכים" בלשון קדשו ביאור הפסוק הנ"ל:

"שויתי ה' לנגדי תמיד, הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו כדיבורו במושב המלך. כל שכן כשישים האדם אל לבו, שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלוא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השם יתברך ובושתו ממנו תמיד".

נמצא לפי זה כי כאשר יזכיר אדם בכל פעולה שהוא עושה וכן בכל דרך שהוא הולך,

כי רצה הקב"ה ללמדנו בזה שיקבל עליו איש ישראל עול מלכות שמים בהתחלת היום לפני שהוא יוצא לדרכו, אשר כאמור יש בכך סכנה כי בהיותו עוסק בעניני הטב"ע בגימטריא אלהיים יתעורר עליו הדין מהשם הוי"ה, לכן העצה על כך היא שיקבל עליו עול מלכות שמים: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", שכל מה שהוא הולך לעשות הוא רק בעזרת השם שהוא אחד יחיד ומיוחד.

זאת ועוד, שמטעם זה אנו מזכירים בפסוק זה: "ה' אלקינו ה' אחד", כי רצוננו להמתיק את הדינים משמות אלהיים בגימטריא הטב"ע, על ידי אמונתנו שכל מה שנעשה בעולם הכל הוא מאת השם הוי"ה שהוא למעלה מן הטבע, ועל ידי יחוד וחבור זה של "ה' אלקינו" נמתק הדין של הטבע ונהפך לרחמים גמורים בבחינת "ה' אחד". וכן בסיום היום בערב כשחוזר מדרכו לביתו אחרי יום של הליכות ופעולות יזכור בקריאת שמע: "ה' אלקינו ה' אחד", שכל עניני הטבע מונהג ומושגח מאת ה'.

תמכתי יתדותי על מה שכתב המגיד מדובנא זי"ע ב"אהל יעקב" (פרשת תזריע) טעם למצות קריאת שמע שחרית וערבית, על פי מה שפירש הפסוק (ישעיה מד ו): "כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים". הרמז בזה שיזכור אדם בכל מה שיעשה בתחילתו ובסופו לעשות הכל לשם ה', וזהו "אני ראשון" בתחילת המעשה, "ואני אחרון" בסוף המעשה, כי אז מובטח לו "ומבלעדי אין אלקים", שיעבוד את ה' כל היום ולא ישתעבד לאילי הטבע והתאוות. וזהו הטעם למצות קריאת שמע שחרית וערבית, כדי שיקבל עליו מלכות שמים בתחילת היום ובסופו בבחינת: "אני ראשון ואני אחרון" עכדה"ק.

ולפי דרכינו יש להוסיף: אני ראשון ואני אחרון, אם יקרא אדם קריאת שמע שחרית וערבית כדי לייחד כל מעשיו בתחילת היום ובסופו בלתי לה' לבדו, על ידי זה מובטח לו: "ומבלעדי אין אלקים", שלא ישלוט בו כוחות הטב"ע בגימטריא הטב"ע, ובכל אשר יעשה יצליח ה' את דרכו בבחינת: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו".

ובקרך וצאנך ירביון וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים, ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", ועל ידי שתבטח בכוחותיך הטבעיים תעורר על עצמך דינים משם אלקים, לכן עצה היעוצה על כך, "וזכרת את ה' אלקיך", שתייחד את השם הוי"ה שלמעלה מן הטבע עם השם אלקים שהוא הנהגת הטבע, "כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל".

הנה כי כן הרווחנו להבין ביתר שאת, מדוע לפני כל פעולה וגם אחריה צריך לכוון שהוא הולך לדרכו או עושה פעולה זו רק בעזרת השם בבחינת: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", כי כאשר אדם עושה איזה ענין בעולם הזה הרי הוא עלול ליפול ברשת היצר שהכל זה בדרך הטבע, ואז מתעורר עליו ח"ו הדין משם אלהיים בגימטריא הטב"ע, לכן העצה על כך היא שיזכיר לעצמו לפני המעשה ואחריו שהכל הוא מהשם הוי"ה בבחינת: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", ועל ידי זה נמתק הדין של הטבע.

ואם בכל עניני הטב"ע כך שיש סכנה שיתעורר הדין משם אלהיים, על אחת כמה וכמה כאשר יוצאים לדרך לעסוק בעניני הטבע כמבואר בירושלמי (ברכות ד ד): "כל הדרכים בחזקת סכנה". עוד מבואר במדרש תנחומא (פר' יגש סימן א): "השטן מקטרג בשעת הסכנה". לכן העצה על כך היא לעשות כדברי השל"ה הקדוש: "הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה".

[ויש להוסיף בזה פרפרת בדרך רמז: ע"ל פ"י הוי"ה בגימטריא גבור"ה, לרמז שאם הוא זוכר תמיד לפני ואחרי כל פעולה, שהוא עושה הכל "על פי ה'", כי אז הוא ממתיק בכך מדת גבור"ה, שעלולה להתעורר מצד פעולת האדם בדרך הטב"ע בגימטריא אלהיים. זאת ועוד, כי דר"ך בגימטריא ב' פעמים הוי"ה אלהיים, לרמז שצריך לכוון בתחילת הדרך ובסיומה ב' פעמים השם הוי"ה, כדי להמתיק הדין מב' פעמים שם אלהיים של הטב"ע].

קריאת שמע שחרית וערבית לפני היציאה לדרכו ובחזרתו

רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך, לבאר בזה מצות קריאת שמע שחרית וערבית,

ד"ה אמנם יכול להיות) בענין רפואה לחולה, כי כאשר אדם עוסק ברפואה רק בדרך הטבע הוא מעורר על עצמו הדין משם אלהיים בגימטריא הטב"ע, לכן העצה על כך היא לשום בטחון בשם הוי"ה המהוה כל היות למעלה מדרך הטבע, ועל ידי בטחון זה נמתקים כוחות הדין משם אלקים. והנה הדברים בלשון קדשו:

"ותאמין לי כי בחכמה הטבעיות בודאי הם [הרופאים] סומים, ובעינינו ראינו פליאות רבות מן מעשה השם, כי הטבעית שרשו מן השם אלהיים בגימטריא הטב"ע, והוא הכס"א להוי"ה [כלומר הכס"א בגימטריא אלהיים], להורות שהטבע הוא כסא לשם הוי"ה שהיא הנהגה שלמעלה מן הטבע], וישראל חלק עמו, אם מתרפא מן חיבור תרין שמהן אלין כלל ופרט, אזי רפואתו רפואה, אבל אם מתרפא בטבע לבד בשם אלהיים ח"ו, כשאינו מחובר לשם הוי"ה ב"ה להיות ממתיקו, אזי ח"ו גובר מחמת הרפואה הדינים האחוזים בשם אלהיים".

ויש לומר כי לכך נתכוון נעים זמירות ישראל (תהלים לב י): "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו". פירוש, הרשע שמאמין בכוחו ועוצם ידו שהכל תלוי רק בפעולות הטבע, מעורר על עצמו דינים משם אלהיים שמספרו הטב"ע, ולכן "רבים מכאובים לרשע", אך "הבוטח בה'", שיחד עם פעולות הטבע הוא אינו בוטח בכוחו ועוצם ידו, אלא הוא בוטח בשם הוי"ה המהוה כל היות, על ידי זה נמתקים דיני אלקים וחסד יסובבנו.

על זה סובבים גם כן דבריו באמרו (שם לד יא): "כפירים רשו ורעבו ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב". כי הכפירים הבוטחים בכוחם ועוצם ידם שהם כוחות הטבע, מעוררים על עצמם מדת הדין משם אלהיים הנהגת הטב"ע, ולכן רשו ורעבו ואיבדו הכל. "ודורשי ה'", אותם שבכל הפעולות הטבעיות דורשים במחשבתם את השם הוי"ה המהוה כל היות, ממתיקים שם אלקים על ידי השם הוי"ה, ולכן "לא יחסרו כל טוב".

"השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך"

ונראה כי ענין זה נכלל בפסוקים הנ"ל (דברים ח יא): "השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך", שתשכח ח"ו את היחוד של ה' אלקים, "פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת,